

CCPES

۱۳۸۱ / ۱۱ / ۲۰

دانشگاه مازندران

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

موضوع:

نقد و بررسی ماده ۱۳۷۵ قانون مجازات اسلامی
و مقایسه آن با قانون مجازات عمومی

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته حقوق گرایش جزا و جرم شناسی

استاد راهنمای:

آقای دکتر سید ابراهیم قدسی

استاد مشاور:

آقای دکتر کیومرث کلانتری

نگارش: علی پورزین

آبان ۱۳۸۱

۴۴۲۶

«تشکر و قدردانی»

واضح و مبرهن است که هیچ برگی از درخت نمی افتد مگر آنکه قادر متعال اراده کرده باشد و قلب هیچ موجود زنده ای نمی طپد مگر آنکه او خواسته باشد، پس این حقیر راهی ندارد بجز اینکه ابتدا سر تعظیم بر آستانش بساید و از او به خاطر همه چیز شکر گزار باشد.

همچنین از جناب آقای دکتر قدسی، استاد معظم راهنمای و جناب آقای دکتر کلانتری، استاد معزز مشاور، به خاطر زحمات بی شائبه ای که در راه تکمیل شدن این نوشتة متحمل شده اند و همواره مرا از راهنمایی هایشان بهره مند ساختند کمال تشکر را دارم .

و از دوست عزیز و همکار گرامیم جناب آقای وحید براری که در جهت غنی تر شدن این پایان نامه همواره با تذکر نکات دقیق بنده را یاری بخشیدند، کمال امتنان را دارم .

تَقْدِيمَهُ:

دخترم «مليكا»، كه آينده را در چشمان او جستجو می کنم و وجودش همیشه انگيزه اي جهت تلاش بيشتر است.

و همسر عزيز و فداکارم، كه با از خودگذشتگي فراوان خويش باعث گردید تا در راه کسب علم و دانش، کوشش مداومي داشته باشم.

و پدر و مادرم، كه دعای خيرشان همواره پشتيبان من در مقابله با مشكلات می باشد.

«پگیده»

جرائم منافی عفت مستوجب تعزیر از جمله جرایم هستند که تاکنون نویسنده‌گان و اساتید علم حقوق بسیار اندک به آن پرداخته اند. در این پایان نامه، ابتدا در بخش اول که شامل «کلیات» می‌شود، با توجه به مبهم بودن تعاریف جرائم مذکور در ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی، بیان نموده ایم که، منظور از (رابطه نامشروع) یعنی: هر گونه ارتباط دو طرفه میان زن و مرد ناخرم به قصد التذاذ جنسی و بدون هر گونه تماس جسمی. همچنین تعریف جرم(عمل منافی عفت غیر از زنا) بدین شرح است: هر گونه تماس جسمی و فیزیکی میان زن و مرد ناخرم به قصد التذاذ جنسی بجز مواقعه. لازم به ذکر است که این تعاریف با مفهوم این جرائم در قانون مجازات عمومی دارای تفاوت‌هایی می‌باشد. در بخش دوم با عنوان «ارکان تشکیل دهنده جرائم رابطه نامشروع و عمل منافی عفت غیر از زنا» بیان کرده ایم که جرائم موضوع ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی قبل از ۲۰۸ و ۲۱۲ مواد در ماده ۶۳۷ قانون مجازات عمومی مطرح گردیده بود و چون تعریف این جرائم در قبیل از انقلاب با مفهوم آنها در بعد از انقلاب، متفاوت می‌باشد لذا در عناصر رکن مادی نیز، کاملاً با یکدیگر منطبق نبوده اما از نظر تحقق رکن معنوی، این دسته از جرائم- به موجب هر دو قانون- نیازمند اثبات سوء نیت خاص فی باشند. در بخش سوم با عنوان «خصوصیات و مجازاتهای جرائم رابطه نامشروع و عمل منافی عفت غیر از زنا» ویژگیهای این جرائم را در قبیل و بعد از انقلاب اسلامی با یکدیگر مقایسه کرده و مجازاتهای در

نظر گرفته شده در قوانین مجازات عمومی و اسلامی را مورد نقد و بررسی قرار داده ایم . در پایان نتیجه می گیریم که : اوّلاً باید با توجه به اهمیّت حفظ آبروی مسلمین و جلوگیری از اشاعه فحشاء در جامعه، به راحتی هر عمل یا ارتباط میان زن و مرد را یک پدیده مجرمانه تلقّی نکرده و تا با رعایت ضوابط شرعی ، قانونی و اخلاقی ، اطمینان پیدا نکرده ایم به حريم آزادیهای مشروع افراد تجاوز ننمائیم و ثانیاً پس از احراز این گونه جرائم و دستگیری بزهکاران ، با اعمال مجازاتهای غیر منطقی و خفيف به تحری افراد کمک ننمائیم و کیفرهایی را وضع کنیم که در آن ها ، اصول پیشگیری های فردی و اجتماعی رعایت گردیده باشد.

فهرست مطالب :

عنوان

صفحه

۱	بیشگفتار
۵	پخش اول : کلیات
۶	مقدمه
۹	فصل اول : تعاریف و بررسی تاریخی
۱۱	مبہٹ اول : توضیع چند اصطلاح
۱۳	مبہٹ دوم : تعریف جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»
۱۴	۱- تعریف لغوی
۱۴	۲- تعریف اصطلاحی
۱۵	۳- تعریف قانونی
۱۶	۴- تعریف پیشنهادی
۱۷	(الف) رابطه نامشروع
۱۷	(ب) عمل منافی عفت غیر از زنا
۱۸	۵- نتایج حاصل از تعاریف فوق
۱۸	(الف) نتایج حاصل از تعریف جرمه «رابطه نامشروع» مطابق قوانین قبل از انقلاب اسلامی
۱۹	(ب) نتایج حاصل از تعریف جرمه «رابطه نامشروع» مطابق قوانین بعد از انقلاب اسلامی
۲۰	(ج) نتایج حاصل از تعریف جرمه «عمل منافی عفت غیر از زنا» مطابق قوانین قبل از انقلاب اسلامی
۲۱	(د) نتایج حاصل از تعریف جرمه «عمل منافی عفت غیر از زنا» مطابق قوانین بعد از انقلاب اسلامی
۲۲	مبہٹ سوم : مقایسه جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا» و «زن» با یکدیگر
۲۳	۱- مقایسه جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از هنگ ناموس» و «هنگ ناموس» با یکدیگر مطابق قانون مجازات عمومی
۲۴	۲- مقایسه جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا» و «زن» با یکدیگر مطابق قانون مجازات اسلامی
۲۵	مبہٹ چهارم : سیر تاریخی و قانونگذاری جرایم منافی عفت
۲۵	کفتار اول : سیر تاریخی جرایم منافی عفت
۲۷	کفتار دوم : سیر قانونگذاری جرایم منافی عفت

۱-	سیر قانونگذاری در قبل از انقلاب اسلامی	۲۷
۲-	سیر قانونگذاری در بعد از انقلاب اسلامی	۳۳

فصل دوم : مبانی جرم انجاری «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت

۳۵	غیر از زنا
۳۷	مبہٹ اول : مبانی قانونی
۳۷	مبہٹ دوم : (ویہ قضائی)
۳۸	گفتار اول : (ویہ قضائی) در معنای عام
۴۲	گفتار دوم : (ویہ قضائی) در معنای خاص
۴۳	مبہٹ سوم: دکترین حقوقی
۴۸	مبہٹ چھاپ: عرف و عادت
۵۲	مبہٹ پنجم: مبانی فقهی
۵۵	گفتار اول : کتاب
۵۸	گفتار دوم : سنت
۵۹	گفتار سوم: نظریات علماء و فتاوی مراجع
۶۸	گفتار چھاپ: عقل

بخش دوم: ارکان تشکیل دهنده جرایم «رابطه نامشروع» و

۷۰	«عمل منافی عفت غیر از زنا»
۷۱	مقدمه

فصل اول: اکن قانونی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت

۷۳	غیر از زنا
۷۴	مبہٹ اول: جرایم منافی عفت در قوانین قبل از انقلاب اسلامی
۷۸	مبہٹ دوم: جرایم منافی عفت در قوانین بعد از انقلاب اسلامی
۷۸	گفتار اول: جرایم منافی عفت در قانون تعزیرات مصوب سال ۱۳۶۲
۸۳	گفتار دوم: جرایم منافی عفت در قانون مجازات اسلامی (بخش تعزیرات) مصوب سال ۱۳۷۵
۸۴	مبہٹ سوم: بررسی تطبیقی اکن قانونی جرایم منافی عفت در قوانین قبل و بعد از انقلاب اسلامی

فصل دوه: اکن مادی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی

۸۶	عفت غیر از زنا
۸۸	مبهمت اول: موضوع جرایم منافی عفت و خصوصیات آنها
۹۱	مبهمت دوم: شرایط و اوضاع و احوال در جرایم منافی عفت
۹۶	مبهمت سوم: رفتار مادی و فیزیکی در جرایم منافی عفت
۹۶	گفتار اول: مصادیق جرم «عمل منافی عفت غیر از زنا»
۹۷	(الف) تقبیل
۹۷	(ب) مفاضجه
۹۸	(ج) مصادمه
۹۸	(د) معانقه
۹۹	گفتار دوم: مصادیق جرم «رابطه نامشروع»
۹۹	(الف) مکالمه
۱۰۰	(ب) مکاتبه
۱۰۱	(ج) خلوت کردن
۱۰۲	(د) افتقلاط
۱۰۳	مبهمت چهارم: نتیجه حاصله در جرایم منافی عفت
۱۰۵	مبهمت پنجم: شروع به جرم در جرایم منافی عفت
۱۰۶	مبهمت ششم: بررسی تطبیقی اکن مادی جرایم منافی عفت در قوانین قبل و بعد از انقلاب اسلامی
۱۰۶	(الف) موضوع جرم
۱۰۶	(ب) شرایط و اوضاع و احوال
۱۰۸	(ج) رفتار مادی و فیزیکی
۱۰۹	(د) نتیجه حاصله
۱۰۹	(ه) شروع به جرم
۱۱۰	فصل سوم: اکن محنوی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»
۱۱۳	مبهمت اول: سوء نیت عام در جرایم منافی عفت
۱۱۵	مبهمت دوم: سوء نیت خاص در جرایم منافی عفت
۱۱۶	مبهمت سوم: تأثیر انگیزه در جرایم منافی عفت
۱۱۷	مبهمت چهارم: اشتباه در جرایم منافی عفت
۱۱۷	گفتار اول: اشتباه متممی در جرایم منافی عفت

گفتار دوه: اشتباه موضوعی در جرایم منافی عفت ۱۴۵	
مبہث پنجم: نقش اکراه و اجبار در جرایم منافی عفت ۱۴۶	
الف) رابطه نامشروع ۱۴۷	
ب) عمل منافی عفت غیر از زنا ۱۴۷	
بخش سوم: خصوصیات و مجازاتهای جرایم «رابطه نامشروع»	
۱۴۹ «عمل منافی عفت غیر از زنا»	
۱۵۰ مقدمه	
فصل اول: خصوصیات و ویژگیهای جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت	
۱۵۱ غیر از زنا»	
مبہث اول: قابل گذشت بودن یا نبودن جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی	
۱۵۲ عفت غیر از زنا»	
۱۵۳ ۱- قابل گذشت بودن جرایم منافی عفت در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی	
۱۵۴ ۲- غیر قابل گذشت بودن جرایم منافی عفت در بعد از پیروزی انقلاب اسلامی	
مبہث دوم: شاکی خصوصی در جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از	
۱۵۵ زنا»	
گفتار اول: شاکی خصوصی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت» در قبل از انقلاب	
۱۵۶ اسلامی	
گفتار دوم: شاکی خصوصی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت» در بعد از انقلاب	
۱۵۷ اسلامی	
مبہث سوم: درود زمان در جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت	
۱۵۸ غیر از زنا»	
فصل دوه: مجازاتهای جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت	
۱۵۹ غیر از زنا»	
مبہث اول: مجازات اصلی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت	
۱۶۰ غیر از زنا»	
گفتار اول: مجازات اصلی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از هنگ ناموس»	
۱۶۱ در قوانین قبل از انقلاب اسلامی	
گفتار دوم: مجازات اصلی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	
۱۶۲ در قوانین بعد از انقلاب اسلامی	

مبحث دوم: مجازات‌های تبعی و تکمیلی (تمیمی) جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	۱۶۷
گفتار اول: مجازات‌های تبعی و تکمیلی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از هنگ ناموس» به موجب قوانین قبل از انقلاب اسلامی	۱۶۷
گفتار دوم: مجازات‌های تبعی و تمیمی جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا» به موجب قوانین بعد از انقلاب اسلامی	۱۶۸
مبحث سوم: موارد تشدید و تخفیف مجازات جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	۱۷۴
گفتار اول: تشدید مجازات در جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	۱۷۵
۱- تکرار جرایم منافی عفت	۱۷۶
۲- تعدد جرایم منافی عفت	۱۷۸
۳- علل اختصاصی تشدید مجازات جرایم منافی عفت	۱۸۰
گفتار دوم: تخفیف مجازات در جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	۱۸۴
۱- گذشت شاکی یا مدعی فضوی	۱۸۴
۲- اوضاع و احوال خاصی که متهم تمت تأثیر آنها مرتكب جرم شده است	۱۸۴
۳- اقدام یا کوشش متهم به منظور تخفیف اثرات جرم و جبران زیان ناشی از آن	۱۸۴
مبحث چهارم: مجازات شرکاء و معاونین در جرایم منافی عفت	۱۸۵
گفتار اول: شرکت در جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	۱۸۵
۱- رابطه نامشروع	۱۸۶
۲- عمل منافی عفت غیر از زنا	۱۸۷
گفتار دوم: معاونت در جرایم «رابطه نامشروع» و «عمل منافی عفت غیر از زنا»	۱۸۸
خلاصه مطالب و نتیجه گیری	۱۹۳
ضمایم	۱۹۸
ضمیمه شماره ۱	۱۹۹
ضمیمه شماره ۲	۲۰۸
ضمیمه شماره ۳	۲۱۴
ضمیمه شماره ۴	۲۱۸
فهرست منابع	۲۲۳

پیشگفتار :

انجام هر حرکت هدفمند و مفید، برای آنکه دارای نتایج مطلوبی بوده و به سرانجام برسد نیازمند یک انگیزه قوی است، تا در طول راه، هر زمان شخص احساس خستگی و ناتوانی نمود، آن انگیزه بتواند نیرویی دوباره به فرد بخشدیده و او را تا رسیدن به سرمنزل مقصود همراهی کند. تهیه و تدوین این پایان نامه نیز از روی رفع تکلیف صورت نگرفته و انگیزه ای نیرومند، نویسنده آنرا یاری نموده تا بلکه بتواند بوسیله این نوشتار، کمکی هرچند ناچیز برای کسانیکه در این وادی قدم می گذارند، باشد.

امروزه در عصری که میانگین سنی جمعیت جهان هر روز بیشتر بسوی پیری می رود، کشور ما یکی از جوان ترین کشورهای دنیا است که این مسئله می تواند امتیازات مثبت بسیاری را برای جامعه ما به همراه بیاورد، بشرطی که بتوانیم نیازمندیهای منطقی جوانان را شناخته و با استفاده از روشهای صحیح اسلامی و علمی به رفع آنها اقدام نماییم و آلا همین امتیاز بزرگ می تواند در اندک زمان به معضلی عظیم در کشور ما تبدیل گردد.

یکی از بزرگترین نیروهای درونی جوانان، غریزه جنسی است که اگر این غریزه از راههای صحیح و اصولی کنترل نشود، سربه طغیان برداشته و پیامدهای خطرناکی را هم برای فرد و هم برای جامعه به ارمغان می آورد.

از همین روست که همواره بزرگان دین اسلام، برخوردي احتیاطی با اینگونه قضایا داشته و به فرض هم که شخصی در این وادی، قدم به خطای میگذاشت، تا زمانیکه مسئله پنهان می بود و جنبه عمومی پیدا نکرده بود، جهت جلوگیری از اشاعه فحشا و حفظ حرمت مسلمانان، برخوردي همراه با غمض عین را با افراد خطاکار داشته و سعی در پوشاندن قضایا داشتند، چنانکه وقتی زنی به

حضرت علی (علیه السلام) مراجعه و اقرار به زنا نمود و از حضرت تقاضای پاک شدن خود را از طریق اجرای حدالهی کرد، ایشان هر بار به بهانه ای او را برگرداند تا اینکه آن زن چهار بار اقرار نمود و حضرت مجبور به اجرای حدالهی در خصوص وی گردید. نکته قابل توجه آنکه پس از این نجريان، حضرت فرمودند: همانا اگر این زن قضیه را افشا نمی کرد و بین خود و خدای خویش توبه می نمود، برای او بسیار نیکوتر بود.^(۱)

از این گونه روایات، در کتب فقهها و احادیث واردہ اعم از شیعه یا سنتی، فراوان به چشم می خورد، حال چه شده است که امروزه در کشور اسلامی ایران افرادی، اعم از مسئول و یا غیر مسئول در برخورد با اینگونه قضایا، نه تنها، چنانچه عملی خلاف شرع هم واقع شده باشد سعی در چشم پوشی ندارند، بلکه اگر مسأله ای هم اتفاق نیفتاده باشد، با تلاش فراوان و انجام اقدامات تجسسی سعی در اثبات تحقیق جرایم ناموسی از سوی افراد جامعه داشته و به این کار خود مباهات هم می ورزند!!

چه بسیار جوانان بیگناهی که بخاطر همین برخوردهای تحقیر آمیز و غیر اسلامی، نسبت به دین بدین و از سرلजبازی هم که شده اقدام به انجام اینگونه جرایم می کنند. البته ذکر این نکته لازم است که چنانچه اینگونه جرایم از حالت شخصی خارج شده و نظم اخلاقی اجتماع را به مخاطره اندازد، آنگاه دیگر نمی توان با غمض عین، اینگونه مسائل را نادیده گرفت چرا که این امر موجب تجربی خلافکاران و دزدان ناموس از طرفی و ایجاد نامنی برای زنان و دختران در جامعه از طرف دیگر می شود، بعبارت دیگر در برخورد با مسائل جنسی، نه راه افراط، عقلایی و شرعی می باشد و نه راه تفریط صحیح و منطقی.

(۱) محلاتی، ذیبح الله، قضاوت‌های امیر المؤمنین، صص ۱۵۲-۱۵۱، انتشارات قائم، ۱۳۶۳.

البته نظر مخالفی هم وجود دارد، مبنی براینکه شارع مقدس در مقابله با جرایم حدی، برخوردی اینچنین داشته و در خصوص جرایم تعزیری باید با شدت هرچه بیشتر به کشف جرم و مجازات مرتكبین اقدام نمود.

این استدلال از نظر نگارنده، مخدوش است زیرا حفظ حرمت مسلمانان و جلوگیری از اشاعه فحشا که از دلایل اصلی چشم پوشی بزرگان دین در برخورد با مسائل جنسی بسوده، ویژگیهایی است که هم در جرایم حدی و هم در جرایم تعزیری جنسی، مشترک؛ می‌باشد فلذًا اگر در برخورد با جرایم جنسی تعزیری، با تلاش هرچه تمامتر قصد کشف جرایم و مجازات مرتكبین را داشته باشیم، باز هم حرمت مسلمانان شکسته شده و به اشاعه فحشا نیز کمک گردیده است، مضاف براینکه خطر دیگری نیز وجود دارد و آنهم برخوردهای سلیقه‌ای با افراد، در این خصوص می‌باشد، بطوریکه حتی برخی از افراد مسؤول، اصرار دارند که به هر طریق ممکن اثبات نمایند، طرفین نه تنها مرتكب جرایم منافی عفت مشمول تعزیر گردیده اند، بلکه مرتكب زنا هم شده اند.

همچنین هنگامیکه اجازه دادیم با اینگونه جرایم برخوردی موسع شود، آنگاه با افرادی مواجه می‌شویم که بدون توجه به واقعیت‌های امروز جامعه، حتی صحبت کردن عادی میان زن و مرد اعم از همکاران اداری یا همکلاسیهای دانشگاهی یا قوم و خویش، را جرم دانسته و آنگاه مطابق تفسیر این افراد، همه مردم به نوعی مجرم و گناهکار می‌باشند.

مراتب فوق، نگارنده را برآن داشت تا پایان نامه خودرا به موضوعی اختصاص دهد که صرف نظر از جنبه‌های حقوقی آن، فواید عملی و اجتماعی هم داشته باشد تا شاید مورد توجه و استفاده دانش پژوهان و محققان دیگر نیز گردد.

در این پایان نامه برآئیم تا ابتدا کلیات و تعاریفی را در خصوص جرایم « رابطه نامشروع » و « عمل منافی عفت غیراز زنا» ارائه نموده و به کندوکاوی همه جانبه در خصوص مبانی جرم انگاری این اعمال بپردازیم؛ سپس این جرایم را از دیدگاه حقوق جزای اختصاصی بررسی نموده و ارکان متشکله آنرا بیان نماییم، تا با شناسایی و مبنا قراردادن این ارکان بتوانیم تشخیص بدھیم که بزه های فوق تحقیق پیدا کرده است یا خیر؟ تا بدینوسیله از برخوردهای سلیقه ای افراد بخصوص قضا - در این خصوص بکاهیم و در ادامه، خصوصیات و ویژگیهای اینگونه جرایم را از دیدگاههای تازه مورد کاوش قرار می دهیم و به بررسی مجازاتهای این جرایم و آثار این مجازاتهای از حیث پیشگیریهای اولیه و ثانویه می پردازیم.

نکته قابل ذکر دیگر آنکه در این نوشتار هرجا از اصطلاح « جرایم منافی عفت » استفاده نمودیم ، منظور هردو جرم « رابطه نامشروع » و « عمل منافی عفت غیراز زنا» می باشد.

این پایان نامه در سه بخش ارائه می گردد:

بخش اول : کلیات

بخش دوم : ارکان تشکیل دهنده جرایم « رابطه نامشروع » و « عمل منافی عفت غیراز زنا»

بخش سوم : خصوصیات و مجازاتهای جرایم « رابطه نامشروع » و « عمل منافی عفت غیراز زنا»

در پایان نیز ، اقدام به نتیجه گیری از کل مطالب ارائه شده می نماییم .

تا چه قبول افتاد و چه در نظر آید.

پهلویان
آبان - ۱۳۸۱